

bium vertitur, aut à pluribus non asseritur, ut faciunt Doctores utriusque sententia, ut supra notatum est; hinc fit quod licet aliqui Doctores dicant pro certo extare hanc Consuetudinem, nihil probent Cerro d. 551 n. 11.

45 Sicuti neque absolute admittendum est, quod dicit aliquis pro prima sententia, non esse necesse, quod à principio cèperit Consuetudo, animo se obligandi sufficere autem si successivè hac intentione aliqui prosequantur, quod non nego, sed neque negari potest, quod non sit necesse, quod ceteri pro tempore prosequentes, saltem pro majori parte sciant, & intendant eas actiones practicare cum onere obligationis sub mortali, & sic consentiant cum hac qualitate, ut ex communi ostendit *Mascard. de probat. concl. 423. num. 30.*, & consequenter afferentes hanc Consuetudinem debent eam probare cum hac qualitate, nempe Moniales scienter, & non per errorem consensisse in hac Consuetudine, cum hoc onere, & animo, *Coccin. decis. 155. n. 17.*, nàm actus erronei dicuntur carere consensu, *Merlin. decis. 106. num. 10.*, & in hoc deficiunt, qui postea excesserunt vocando temerarios Viros prudentissimos; propter quod *Mascardus* in hac materia singularis *dicta Concl. 423.*, firmat hanc Consuetudinem qualificatam esse difficilis probationis, quæ omnia semper comprobant non temere Doctores aliquos negasse hanc Consuetudinem nunquam probatam.

46 Noto quartò, quod plures Doctores primæ sententia ex professo loquuntur de Regularibus masculis, deinde restricta periodo inducunt ex paritate rationis Consuetudinem eamdem obligatoriam in Moniales; Quæ tamen paritas bene consideranti non intrat, nam Doctores ut plurimum, ut Regulares versantur in Claustris Regularium, sive facilius possunt dignoscere, quæ à Confratribus, vel Consociis fiunt, at non sic versati sunt in Clausura Monialium; unde intrat semper regula supra alata, quod Doctori attestanti de Consuetudine in loco, in quo non est versatus, non creditur, ac nihil probet, & differentiam ex constitutionibus Religionum, notat *Alfonso de Castro de lege penalib. 1. cap. 8. column. 3. Vers. Aliter tamen de fratribus.*

47 Neque dicunt quomodo noverint Moniales privatum recitari sub obligatione, & si

dixeris, quod noverint, vel ex auditu, vel quia forsitan earum confessionem audiverint corruit facile dictum, quia ex auditu testis nihil probat, quia debet deponere per proprium sensum *Can. testes 3. q. 9.*, & deberent dicere à quo audierint ex allegatis per *Conciol. resol. Criminal. Ver. testes quo ad dictum 11.*, quod verò dicitur forsitan audiisse earum Confessiones, dictio forsitan rem reddit dubiam, & sic nullius momenti, *Tusc. littera D. concl. 281. ex l. Gallos §. Forstian ff. de libe., & postb., l. i. q. si quis nesciat ff. de Juris, & facti ignor. l. Julia 2. ff. de ritu nuptiarum.*

48 Accedat quod Ecclesia, quæ plures damnavit propositiones tamquam temerarias, & scandalosas, hanc non damnavit, quod si damnaret, tunc promptissimè Ecclesiae Judicio quæcumque scripsi omnimodè submitto, sed ipsi non habent tantam auctoritatem, quam sibi usurpant.

49 Noto quintò, quod dato, prout dicunt aliqui ex prima sententia, quod cèperit hæc consuetudo devotionis gratia, & tamquam ex actibus facultativis sequitur, quod etiam per mille annos actus facultativi practicati scienter, nullam inducunt Consuetudinem obligatoriam, & communissimè sentit *Rota Merlin. decis. 106. num. 8.*, ubi allegantur plures decisiones Rotalis, *Thom. del Bene de Immun. tom. 2. cap. 12. dub. 13. num. 20.*, *Barboſa de potestate Episcopi alleg. 26. num. 20.*, *Lother de re benefic. lib. 2. q. 31. num. 27.*, & seqq., *Gambra de officio legati lib. 2. num. 127.*, & seqq., *Leonicil. decis. 46. num. 19.*, *Bartol. in l. quo minus num. 27. ff. de fluminibus*, *Pasqualig. qq. moral. Canon. 95. num. 8.*, *Abbas in e. Abbate num. 10. de verb. signific.*, At si per ignorantiam, aut errorem aliquando post ea cèperint praticantes credere se facere ex obligatione, neque inducitur Consuetudo obligatoria maxime in foro conscientia, quia errantis nullus est consensus l. si per errorem ff. de Jurisdict. omnium Judic. latè *Barboſa axioma 82. num. 1.*, & 2.

Quare quoconque severtant, semper patet, quod Auctores secundæ sententia ne-gantes hanc assertam Consuetudinem non inveniuntur, adeo ignominiosa temeritatis nota de honestari, prudenter autem loqui sunt qui scriperunt sub conditione, si detur asserta Consuetudo.

50 At-

50 Attamen Petrus Marcantius iterum tomo 3. *fuorum operum casu 30. folio mibi 124.*, & seqq., coactus fuit suam sententiam novis fundamentis defendere, ex quo mordaciter lacepsitus à R.P. Ludovico Bertrando lotb. Ordinis Prædicatorum, fuerit conclamatum ad arma contra ipsam, vocando temeraria scandalosam &c., sine sufficienti fundamento sine ratione, sine auctoritate, contra torrentem Theologorum editam, non tamen, dictus Pater Lotb. consuetudinem concludenter probat, nec validum exhibet fundamentum pro se.

Ad confirmationem autem suæ sententia Marcantius refert duas declarationes Pontificias unam *Eugenii IV.*, alteram *Leonis X.*, tenoris videlicet.

51 *Eugenius ad Regulas Monialium Sancte Clarae* hæc habet (cum in 3. cap. Regulae Monialium habeatur præceptum de horis canonice recitandis sub mortali, Pontifex ait) Cum nos id nimis durum, & periculosem judicemus, auctoritate, ac tenore præsentium declaramus, & volumus, quod in nullius transgressione prædictorum præter quam eorum quatuor, quæ concernunt principalia vota Obedientie scilicet, Paupertatis, Castitatis, & Clauſuræ, & sub electione Abbatissæ, & depositione, peccatum mortale incurvant.

52 *Leo x. in declaratione*, quam fecit pro fratribus, & sororibus tertii Ordinis Sancti Francisci, sub tribus votis solemnibus in Congregatione viventibus, præter Vota Obedientie, Paupertatis, & Castitatis, & Clauſuræ, in cap. 10. Regularium declarans, Pontifex, ait (omnia, & singula in presenti regula contenta esse consilia ad facilius salvandas animas viatorum, & nulla esse obligatoria ad peccatum mortale, vel veniale, nisi humano, divino Jure aliquis alias esset obligatus).

Ex quibus clarissimè, & ad litteram patet, qualiter Summi Pontifices studuerint tollere obligationem sub mortali in trasgressionibus eorum, quæ expresse habentur in regula, nec scandalum affere existimarent, quasi ex talibus declarationibus diminuendus esset divinus cultus, quanto magis id debet dici in iis, de quibus non est lex scripta, nec certa, neque communis est Consuetudo; unde de Doctoribus adeò mordaciter imponentibus onera recitandi horas canonicas extra Chorum sub mortali,

forsitan dici posset, quod imponunt onera gravia, ut videantur ipsi perfectiores, non attendentes, quod jugum Christi suave est, & onus leve.

53 Et ut revertamur ad fundamentum Doctorum primæ sententia, quod totum est in multitudine, & numero Doctorum. Primò observo, quod est ab extrinseco, & inter genera probationum cæterorum levissimum, cum multoties plures tamquam ovales sequantur præcedentem, nec examinant difficultatem. Secundo, quia Imperatoria auctoritate habemus in l. & carmen §. fin. ff. de testibus, non ad multitudinem respici oportet, sed ad sinceram testimoniiorum fidem, sed ad testimonia, quibus lux veritatis assistit.

54 Tertiò, quia non solùm sententia redditur probabilis ex majori numero Doctorū, sed ex rationibus, & fundamentis, unde paucorum sententia poterit esse æquæ, vel magis probabilis, si meliori, vel æquæ probabili fundamento nitatur, ad quod *Sánchez ad decal. lib. 1. c. 9. num. 9.*, *Pasqualig. decis. 360.*, *Quintanaduen. de celebrat. missar. singul. 17. num. 1.*, & 2.

55 Quartò, quia certum est inter testes alios affirmantes, alios negantes factum, illis etiam si paucioribus magis credendum est, quibus Jus assistit, & pro quibus stat, aut naturalis, aut Juris præsumptio ad late allegata per *Guacin. ad defensam reorum defens. cap. 3. num. 13.*, *Carenna de Sancto Officio p. 3. tit. 9. num. 10.*, *Bossus pract. tit. de defens. reorum num. 30.*, *Farinac. Consil. 22. num. 6. lib. 1.*, & in prax. q. 65. num. 154., *Conciol. resol. Criminal. V. negativa resol. 4. n. 4.*

Deinde clarum est in Jure, quod obligatio non præsumitur neque naturaliter, neque legaliter, sed præsumptio stat pro libertate, & pro non obligatione; unde negare sufficit obligationem absque alia probatione, ubi è contra afferens obligationē tenetur eam concludenter probare, alioquin neganti obligationem magis creditur propter Juris assidentiam, *Cerro decis. 931. num. 4. decis. 856. nu. 8.*, *Coccin. decis. 1834. num. 17.*, *decis. 2138. num. 27. decis. 1502. n. 23. decis. 2126. num. 7. 8. 12.*

56 Cum ergò Doctores secundæ sententia ne-gantes Consuetudinem obligatoriam in hoc casu habent Juris assidentiam, quia Consuetudo obligatoria est quid facti, nec ultime-

latens præsumitur sequitur, quod eorum testimonio magis standum, & credendum sit, quam affirmationi Doctorum primæ sententia, qui non probant certo, & concludenter assertam obligationem, videant ergo quantum excesserint vocando sententiam negativam *temerariam*, & scandalosam, & quam gratis præsumant sententiam affirmativam esse probabiliorem.

57 Contingit quandoque, ut aliqua Monialis prætendat suam professionem in religione fuisse nullam, vel quia vi, & metu professa fuerit, vel ex quocunque alio capite, neglexit, tamen ultra quinquennium dicere de nullitate, pro ut præscribitur à *Trident. sess. 25. cap. 19. de Regul.*, & *Monial.* & in casu practico quærebatur de remedio.

V O T U M .

Accidit, ut Monialis Convertita post quam per decem, & octo annos preservaverit in Monasterio, emissa solemnni professione, tandem Diabolicae cedens tentationi habitu tractatu, & fide contrahendi matrimonium cum quodam milite, de quo verificabatur illud (*nulla fides, pietasque viris, que castra sequuntur*) dimisso habitu religioso, exit de Monasterio, & ab illo assortiata fugiens in exteras regiones, conati sunt se occultare, ac per plures dies cohabitantes, ac turpiter se invicem imiscentes, tandem diligentia, & zello eorum ad quos talia punire delicta spectabat, quæfici, reperti, arrestati, Principe ad cuius ditionem configerant manus dante, revocati in Civitatem, carceri mancipato milite, Moniali in alio loco tuto, honesto, & prout status requirebat, clausa fuit, quæ examinata, confessa fuit, se militem illum sollicitasse, eique pecuniam ad fugam subministrasse, fidem de matrimonio contrahendo requisivisse, eo quia certo existimabat suam professionem fuisse nullam, tūm quia vi, & metu emissam, tūm quia non fuit servata forma *Trid.* aut *Juris communis*, de integro anno novitiatus servando, neque servatis constitutionibus Conventus Convertitarum, ac propterea instabat sibi terminum habilem concedi, ad probandam nullitatem professionis, & ad hoc reportandam restitutio-

nem in integrum ab Urbe.

58 Pro parte Fisci dicebatur hunc terminum ad probandam nullitatem non esse concedendum, quia cum non reclamaverit infra quingennium *Concil. Trid. dicto cap. 19.*, denegat audientiam, ibi non audiatur, nisi intra quinquennium tantum à die professionis, & latè probat *Barbosa in Votis decisivis lib. 2. voto 40. num. 6.*, & seqq., quia elapsi quinquennio, extincta est omnis actio, quæ pro prætensa nullitate competere poterat, & quinquennio elapsi, orta est præsumptio Juris, & de Jure, quæ non admittit probationem in contrarium, quatenus præsumitur professionem ratificasse, tūm quia obligatio spiritualis, seu vinculum illud spirituale quo religioni constricta est, insolubile est, & non nisi per Papæ dispensationem singularem disolytur, quæ non conceditur, nisi ex magna causa, & pro re gravi, & bono publico, quæ non concurrunt in hoc casu.

59 Tūm quia causa scilicet, quod vi, & motu professionem emiserit, non est verisimilis, & multo minus, quod duraverit usque ad hoc tempus; undè si causa etiam fuisset a principio, deinde cessavit, nec reclamavit, hodie est sine remedio, nec conceditur restitutio in integrum ad notata per *Sanchez de matrimonio lib. 7. disp. 37. nu. 26.*, ubi non datur restitutio in integrum, nisi saltem summiā probet illatam vim, & metum *Corad. prax. dispensat. lib. 5. cap. 14. num. 15. 16. 24. 40.*, & 41., & fuisse cadentem in constantem virum, & durasse, & antea non potuerit reclamare alioquin præsumitur ratificasse *cap. 1. de iis, que vi, metus ve causa fiunt, alias suspicio metus cessat l. penult. ff. de condic. ob turpem causam, l. 2. C. quod metus causa, cap. cum virum, cap. significatum de regul.*, *Barbosa in dicto cap. 1. num. 10.*, & notat *Corad. locis supra citatis*, quod cum nullatenus veritet in facto, ideo eatenus de præsenti dicat de nullitate, quatenus cupiat quærere medellam vulnus, nempè fugae, & enormitatibus quibus maxima notatur infamia, & cessat restitutio benefitum.

60 Tūm quia Monialis professa præsumitur, tūm ex longo tempore decem, & octo annorum quo morata est in Monasterio post solemnem professionem emissam semper habitum Monialium professorum deferendo;

do; certum est enim, quod ex vestibus, & habitu talis judicatur *l. item apud Laborenem 9. si quis virgines ff. de injuriis, cap. in Audientia de sententia excommun.*; exceptio autem Novitiatus non completi per annum, cessat ex individua Pontificis dispensatione, & ex spetiali exceptione in *Trid. sess. 25. cap. 18. de Regular.*, *Ricciul. de personis, quæ in reprobo statu versantur lib. 2. cap. 38. num. 4.*, & 5.

61 Tūm quia pro parte militis fotii criminis talis probatio nullatenus prodesse potest, quin capitali sententia damnetur juxta tex. in c. si quis rapuerit *Autb. Sancti Episcopi collat. 9.*, reportato à *Gratiano in canon.* si quis rapuerit 27. q. prima, tūm quia ejus intentio fuit violare carnaliter Sancti moniale Deo sacratam, undè plura delicta commisit, nempe Adulterium, incestum, & sacrilegium ad notat per *Glos. in can. Virginibus 27. q. 2.*, *Sperell. decis. 137. num. 6. 7. 8.*, ubi nu. 19., quod etiam circumscripto raptu violans Moniale poena mortis afficitur, ubi num. 27., quod cum lex si quis, & can. si quis rapuerit loquuntur alternativè, idest rapuerit, aut sollicitaverit, aut corruperit, inde sufficit unus ex prædictis actibus ad incurrandam poenam ejusdem legis *Franc. Marc. decis. 966.*, vel etiam si Monialis non est virgo, sed alias corrupta, ut notat *Bossius prætic. Criminal. tit. de coitu damnato sub num. 97. vers. sed quæro modo, an quando Monaca non est Virgo, quia textus requirit tantum, quod sit Monacha, sicuti filius ex tali Coitu natus dicitur spurius ad allegata per *Filippum Decium Confil. 305. n. 3.*, & 4., tūm quia ad incurrandam hanc capitalem poenam sufficit attentatum, ut est tex. expressus in l. si quis non dicam rapere C. de Episcopis, & Cler., ubi *Barbosa*, quod cum ex hac l. expresse puniatur conatus, etiam effectu non sequuto, cessat quæstio aded à Scribentibus exagitata, an de Jure puniatur, vel de consuetudine non puniatur affectus delinquendi, etiamsi devenit ad actum proximum, non sequuto effectu poena ordinaria; immò ex hoc tex. dicebam probari posse de Jure non puniri attentatum non sequuto effectu poena ordinaria, sed tantum extraordinaria, quia quando Jus voluit attentatum puniri poena ordinaria, hoc expressit, ut in hac l. si quis non dicam rapere, quæ de verbo, ad verbum*

reportata est à *Gratiano in Can.* si quis non dicam rapere 36. q. 2., *Sperell. dicta Decis. 137. num. 29. 30.*

62 Constat ergo tām contra Moniale, quam contra Militem ortam esse præsumptionem Juris; & de Jure, contra quam non admittitur probatio, nec datur iusta causa restitutionis in integrum, unde nec expectanda, quia nimis protraheretur Justitiae administratio in grave incoñodum fori laicalis; tūm quia in atrocissimis, punitur affectus etiā non sequito effectu, ad allegata per *Pegueram Decis. 7. num. 8.*, hæc, & alia plura pro parte Fisci allegabantur.

63 Contra Fiscum ad defensionem Monialis dicebam, non posse de Jure denegari assignationem termini habilis ad impetrandam restitutionem in integrum adversus lapsum Quinquennii ad effectum probandi nullitatem suæ professionis, eo quia cum hoc spectet ad defensionem, quæ Reis competit de Jure Naturæ, ad allegata per *Farinac. q. 99. num. 132.*, & *Confil. 16. num. 26. Guazin. defens. 28.*, cap. 4. num. 2., *Conciol. resol. Crim. V. Probatio resol. 2.*, & probatio nullitatis Professionis Monialis prodesse potest etiā Militi, qui cum ea turpiter se commisicuit, dum probato, quod illa non sit revera Monialis, & consequenter non sit Persona Deo immutabiliter Sacra, neque verificatur, qualitas sacrilegii requirata à lege in Delicto poena capitali puniendo, ad notata per *Decian. trac. Criminal. lib. 6. cap. 14.*, ideoque *Farinac. q. 146.*, semper loquitur de Monialibus; Vel *Pizzocaris*, quæ non per simplicem habitus dilationem, sed per veram, & validam professionem, sint immutabiliter, & perpetuò Deo Sacratæ ad allegata per *Fr. Petrum Marcant. in Trib. Sacramentorum tom. 3. trac. 5. tit. 2. q. 8. Advert. 3. 4.*, & 5., ac propterea, *Decian. d. lib. 6. cap. 20.* dicit, ad hoc ut sit sacrilegium debere esse personam Deo sacratam; admittendæ autem sunt defensiones, quæ de consequenti possunt prodesse correis ad allegata per *Conciol. resol. Crim. in Ver. Articuli resol. 1.*, *Guazin. defens. 28. cap. 4.*

64 Qualitas enim sacrilegii, quæ est Fundamentum Fisci, & concludenter probanda, *Conciol. in V. qualitas resol. unica nu. 7.*, alias competit reis exceptio relevans, *Grati. de except.*